

מחברת בבא קמא - ח

מסכת בבא קמא פרק ח

(פג,ב) משנה: החובל בחבירו חייב עליו משום חמשה דברים: בנזק, בצער, בריפוי, בשבת, ובושת. בנזק כיצד? סימא את עינו, קטע את ידו, שיבר את רגלו - רואין אותו כאילו הוא עבד נמכר בשוק, ושמין כמה היה יפה, וכמה הוא יפה; צער - כואו בשפוד או במסמר, ואפילו על ציפורנו, מקום שאינו עושה חבורה - אומדין כמה אדם כיוצא בזה רוצה ליטול להיות מצטער כך; ריפוי - הכהו, חייב לרפאותו. עלה בו צמחים - אם מחמת המכה, חייב; שלא מחמת המכה, פטור; חייתה ונסתרה, חייתה ונסתרה - חייב לרפאותו; חייתה כל צורכה - אינו חייב לרפאותו; שבת - רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין, שכבר נתן לו דמי ידו ודמי רגלו; בושת - הכל לפי המבייש והמתבייש

גמרא: { אמאי?! (שמות כא) "עין תחת עין" אמר רחמנא - אימא עין ממש! < לא סלקא דעתך, דתניא: יכול סימא את עינו - מסמא את עינו, קטע את ידו - מקטע את ידו, שיבר את רגלו - משבר את רגלו? תלמוד לומר: (ויקרא כד) "מכה אדם" ו"מכה בהמה" - מה "מכה בהמה" - לתשלומין - אף "מכה אדם" לתשלומין! ~ואם נפשך לומר - הרי הוא אומר: (במדבר לה) "לא תקחו כופר לנפש רוצח אשר הוא רשע למות" - לנפש רוצח אי אתה לוקח כופר, אבל אתה לוקח כופר לראשי אברים שאין חוזרין

הי "מכה"? אילימא: (ויקרא כד) "מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת" - ההוא בקטלא כתיב! <אלא מהכא: "מכה נפש בהמה ישלמנה נפש תחת נפש", וסמיך ליה: "ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו" {האי לאו "מכה" הוא! <"הכאה" "הכאה" קאמרינן - מה הכאה האמורה בבהמה, לתשלומין - אף הכאה האמורה באדם, לתשלומין!

{והא כתיב: "ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת" <בממון! {ממאי דבממון?! אימא: במיתה ממש!! <לא סלקא דעתך! חדא, דהא איתקש ל"מכה בהמה ישלמנה", ועוד, כתיב בתריה: "כאשר יתן מום באדם כן ינתן בו", ושמע מינה: ממון

ומאי "אם נפשך לומר"? <תו קא קשיא לתנא: מאי חזית דילפת ממכה בהמה?! לילף ממכה אדם?! <אמרי: דנין ניזקין מניזקין, ואין דנין ניזקין ממיתה {אדרבה! דנין אדם מאדם, ואין דנין אדם מבהמה!

מחברת בבא קמא - ח

- היינו דקתני "אם נפשך לומר - הרי הוא אומר: "לא תקחו כופר לנפש רוצח אשר הוא רשע למות כי מות יומת" - לנפש רוצח אי אתה לוקח כופר, אבל אתה לוקח כופר לראשי אברים שאינן חוזרין

{ והאי "לא תקחו כופר לנפש רוצח" למעוטי ראשי אברים הוא דאתא?! האי מבעי ליה דאמר רחמנא: לא תעביד ביה תרתני! - לא תשקול מיניה ממון ותקטליה! <האי (דברים כה) מ"כדי רשעתו" נפקא! - רשעה אחת אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו שתי רשעיות! } ואכתי מבעי ליה דקאמר רחמנא: לא תשקול ממון ותפטריה <אם כן, לכתוב רחמנא: "לא תקחו כופר לאשר הוא רשע למות" - "לנפש רוצח" למה לי?! - שמע מינה: לנפש רוצח אי אתה לוקח כופר, אבל אתה לוקח כופר לראשי אברים שאינן חוזרין

{ וכי מאחר דכתיב "לא תקחו כופר", "מכה" - "מכה" למה לי?! <אמרי: אי מהאי, הוה אמינא: אי בעי, עינו ניתב - ואי בעי, דמי עינו ניתב - קמשמע לן מבהמה - מה מכה בהמה, לתשלומין - אף מכה אדם, לתשלומין

תניא: ר' דוסתאי בן יהודה אומר: "עין תחת עין" - ממון { אתה אומר ממון, או אינו אלא עין ממש? <אמרת: הרי שהיתה עינו של זה גדולה, ועינו של זה קטנה - היאך אני קורא ביה "עין תחת עין"?! ^וכי תימא: כל כי האי, שקיל מיניה ממונא - התורה אמרה: "משפט אחד יהיה לכם" - משפט השוה לכולכם

{ אמרי: מאי קושיא?! דלמא: נהורא שקיל מיניה - נהורא, אמר רחמנא נישקול מיניה! ~דאי לא תימא הכי, (פד, א) קטן שהרג את הגדול, וגדול שהרג את הקטן, היכי קטלינן ליה?! התורה אמרה: "משפט אחד יהיה לכם" - משפט השוה לכולכם! - אלא נשמה שקיל מיניה - נשמה אמר רחמנא נשקול מיניה! - הכא נמי: נהורא שקיל מיניה - נהורא אמר רחמנא נשקול מיניה?!

תניא אידך: רבי שמעון בן יוחי אומר: "עין תחת עין" - ממון! { אתה אומר ממון, או אינו אלא עין ממש?! <הרי שהיה סומא, וסימא; קיטע, וקיטע; חיגר, וחיגר - היאך אני מקיים בזה "עין תחת עין"?! והתורה אמרה: "משפט אחד יהיה לכם" - משפט השוה לכולכם

מחברת בבא קמא - ח

{ אמרי : ומאי קושיא?! דלמא היכא דאפשר, אפשר - היכא דלא אפשר, לא אפשר, ופטרינן ליה! ~דאי לא תימא הכי, טרפה שהרג את השלם, מאי עבדינן ליה?! - אלא היכא דאפשר, אפשר - היכא דלא אפשר, לא אפשר, ופטרינן ליה

דבי רבי ישמעאל תנא : אמר קרא : "כן ינתן בו", ואין נתינה אלא ממון!

{ אלא מעתה, "כאשר יתן מום באדם", הכי נמי דממון הוא! <אמרי : דבי רבי ישמעאל, קרא יתירא דרשי : מכדי כתיב : "ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו", "כן ינתן בו" למה לי?! - שמע מינה : ממון! } "כאשר יתן מום באדם" למה לי?! <אידי דבעי מיכתב "כן ינתן בו", כתב נמי "כאשר יתן מום באדם"

דבי רבי חייא תנא : אמר קרא : (דברים יט) "יד ביד" - דבר הניתן מיד ליד - ומאי ניהו? ממון!

{ אלא מעתה : "רגל ברגל" נמי, הכי הוא! <אמרי : דבי רבי חייא, קרא יתירא קא דרשי : מכדי כתיב : "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו", אי סלקא דעתך ממש, "יד ביד" למה לי?! - שמע מינה : ממון! "רגל ברגל" למה לי?! אידי דכתיב "יד ביד", כתב נמי "רגל ברגל"

אביי אומר : אתיא מדתני דבי חזקיה, דתנא **דבי חזקיה** : (שמות כא) "עין תחת עין" "נפש תחת נפש" - ולא נפש ועין תחת עין - ואי סלקא דעתך ממש, זימנין דמשכחת לה עין ונפש תחת עין, דבהדי דעויר ליה, נפקא ליה נשמתיה

{ ומאי קושיא?! דלמא מימד אמדינן ליה - אי מצי מקבל, עבדינן, ואי לא מצי מקבל, לא עבדינן! - ואי אמדינן דמצי מקבל, ועבדינן ביה ונפק רוחיה, אי מיית, לימות! - מי לא תנן גבי מלקות : אמדוהו ומת תחת ידו, פטור!

רב זביד משמיה דרבה¹ אמר : אמר קרא : "פצע תחת פצע" - ליתן צער במקום נזק - ואי סלקא דעתך ממש, כי היכי דלהאי הוי ליה צערא, להאי נמי אית ליה צערא!

1 יש גורסים "רבא"

מחברת בבא קמא - ח

{ומאי קושיא?! דלמא איכא איניש דמפנק - אית ליה צערא טפי,
ואיכא איניש דלא מפנק - לית ליה צערא! למאי נפקא מינה? - למתבי
ליה היאך דביני ביני!

רב פפא משמיה **דרבא** אמר: אמר קרא: "ורפא ירפא" - ליתן רפואה
במקום נזק - ואי סלקא דעתך ממש, כי היכי דהאי בעי אסייא, האי
נמי בעי אסייא!

{מאי קושיא?! דלמא איכא דסליק בשריה הייא, ואיכא דלא סליק
בשריה הייא! למאי נפקא מינה? - למיתב ליה היאך דביני ביני!

רב אשי אמר: אתיא "תחת תחת" משור - כתיב הכא: "עין תחת עין",
וכתיב התם: "שלם ישלם שור תחת השור" - מה להלן, ממון - אף
כאן, ממון

{מאי חזית דילפת "תחת תחת" משור?! נילף "תחת תחת" מאדם,
דכתיב: "ונתת נפש תחת נפש" - מה להלן, ממש - אף כאן, ממש?!
<אמרי: דנין נזקין מנזקין, ואין דנין נזקין ממיתה {אדרבה! דנין אדם
מאדם, ואין דנין אדם מבהמה! <אלא רב אשי² (דברים כב) מ"תחת
אשר ענה" יליף ליה - אדם מאדם, ונזיקין מנזיקין!

תניא: **ר' אליעזר** אומר: "עין תחת עין" - ממש! {ממש סלקא דעתך?!
רבי אליעזר לית ליה ככל הני תנאי?! <אמר **רבה**: לומר שאין שמין
אותו כעבד {אמר ליה **אביי**: אלא כמאן?! כבן חורין?! - בן חורין מי
אית ליה דמיי?! <אלא אמר **רב אשי**: לומר שאין שמין אותו בניזק
אלא במזיק

ההוא חמרא דקטע ידא דינוקא. אתא לקמיה **דרב פפא בר שמואל**:
אמר להו: זילו, שומו ליה ארבעה דברים! {אמר ליה **רבא**: והא אן
חמשה תנן! <אמר ליה: לבר מנזק קאמינא! {אמר ליה **אביי**: והא
חמור הוא, וחמור אינו משלם אלא נזק! <אמר להו: זילו, שומו ליה
נזקיה! {והא כעבדא בעי למשיימיה! <אמר להו: זילו שיימוהו
כעבדא! אמר להו אבוה דינוקא: לא בעינא דזילא ביה מילתא! <אמרו
ליה: והא קא מחייבת ליה לינוקא! <אמר להו: לכי גדיל, מפייסנא
ליה מדידי

2 לפננו: "אמר רב אשי"

מחברת בבא קמא - ח

ההוא תורא דאלס ידיה דינוקא. אתא לקמיה **דרבא**: אמר להו: זילו, שיימוהו כעבדא! { אמרו ליה: והא, מר הוא דאמר: כל הנישום כעבד, אין גובין אותו בבבל! < אמר להו: לא! צריכא דאי תפס! #רבא לטעמיה, דאמר **רבא**: נזקי שור בשור, ונזקי שור באדם - גובין אותו בבבל; נזקי אדם באדם, ונזקי אדם בשור - אין גובין אותו בבבל; מאי שנא נזקי אדם באדם, ונזקי אדם בשור, דלא? < "אלהים" בעינן, וליכא! { נזקי שור בשור, ושור באדם, נמי, (**פד, ב**) "אלהים" בעינן וליכא! < אלא מאי שנא שור בשור, ושור באדם, דשליחותיהו קא עבדינן, מידי דהוה אהודאות והלואות { אדם באדם, ואדם בשור נמי, שליחותיהו קא עבדינן, מידי דהוה אהודאות והלואות! < אמרי: כי קא עבדינן שליחותיהו, במידי דקים לן בגויה - במידי דלא קים לן בגויה, לא עבדינן שליחותיהו { אמרי: שור בשור ושור באדם נמי, לא קים לן בגויה! < אלא פוק חזי, היכא מזדבני תורא בשוקא! { אדם באדם ואדם בשור נמי, פוק חזי היכא מזדבני עבדי בשוקא! ~ועוד, תשלום כפל ותשלום ארבעה וחמשה, דקיצוי, נעבד שליחותיהו < אמרי: כי קא עבדינן שליחותיהו, בממונא - בקנסא, לא עבדינן שליחותיהו! { אדם באדם, דממונא הוא, נעבד שליחותיהו < כי קא עבדינן שליחותיהו, במילתא דשכיחא - אדם באדם, דלא שכיחא, לא עבדינן שליחותיהו { הרי בושתי ופגם, דשכיח - נעביד שליחותיהו! < אמרי: הכי נמי! דהא **רב פפא** אגבי ארבע מאה זוזי לבושת { והא ליתיה לדרב פפא, דשלח ליה **רב חסדא לרב נחמן**, ושלח ליה: "חסדא! חסדא! קנסא קא מגבית בבבל!?! " < אלא כי עבדינן שליחותיהו, במילתא דשכיחא ואית ביה חסרון כיס - אבל מילתא דשכיחא ולית ביה חסרון כיס; אי נמי, מילתא דלא שכיחא ואית ביה חסרון כיס, לא עבדינן שליחותיהו! הלכך אדם באדם, אף על גב דאית ביה חסרון כיס, כיון דלא שכיחא, לא עבדינן שליחותיהו; בושת, אף על גב דשכיחא, כיון דלית ביה חסרון כיס, לא עבדינן שליחותיהו { ושור בשור גובין בבבל?! והאמר **רבא**: שור שהזיק, אין גובין אותו בבבל! ~דאזיק מאן? אילימא דאזיק אדם, מאי איריא שור דאזיק אדם - אפילו אדם דאזיק אדם נמי, אין גובין אותו בבבל! - אלא פשיטא! דאזיק שור! וקתני אין גובין אותו בבבל < אמרי: התם, בתם - הכא, במועד! { והאמר **רבא**: אין מועד בבבל! < אמרי: דאייעד התם, ואייתוה להכא! { והא מילתא דלא שכיחא היא, ומילתא דלא שכיחא,

מחברת בבא קמא - ח

הא אמרת דלא עבדינן שליחותייהו! <דאתו רבנן דהתם, וייעדוה הכא!
{ סוף סוף, מילתא דלא שכיחא היא, ואת אמרת: מילתא דלא שכיחא,
לא קא עבדינן שליחותייהו! <אלא כי קאמר רבא, בשן ורגל, דמועדין
מתחילתן נינהו

צער - כואו בשפוד או במסמר, ואפילו על ציפורנו, מקום שאינו עושה
חבורה -- ; צער שלא במקום נזק משתלם, מאן תנא? <אמר **רבא**: בן
עזאי היא, דתניא: **רבי** אומר: "כויה" נאמרה תחילה. **בן עזאי** אומר:
חבורה נאמרה תחילה #; במאי קא מיפלגי? <רבי סבר: "כויה" דלית
בה חבורה משמע - כתב רחמנא "חבורה" לגלויי עלה ד"כויה" - דאית
בה חבורה, אין - אי לא, לא! ובן עזאי סבר: "כויה" דאית בה חבורה
משמע - כתב רחמנא "חבורה" לגלויי עלה ד"כויה", דלית בה חבורה
{ מתקיף לה **רב פפא**: אדרבה! איפכא מסתברא: **רבי** אומר: "כויה"
נאמרה תחילה - סבר: "כויה" דאית בה חבורה משמע - כתב רחמנא
"חבורה" לגלויי עלה ד"כויה", דלית בה חבורה; בן עזאי אומר:
"חבורה" נאמרה תחילה - סבר: "כויה", דלית בה חבורה משמע -
כתב רחמנא "חבורה" לגלויי עלה ד"כויה" - דאית בה חבורה, אין - אי
לא, לא! ואמסקנא קיימי; אי נמי, דכולי עלמא "כויה" בין דאית בה
חבורה בין דלית בה חבורה משמע, והכא (**פה, א**) בכלל ופרט
המרוחקים זה מזה קמפלגי - רבי סבר: אין דנין אותו בכלל ופרט, ובן
עזאי סבר: דנין אותו בכלל ופרט וכו' תימא: חבורה לרבי, למה לי?!
<לדמים יתרים!

אומדין כמה אדם כיוצא בזה רוצה ליטול להיות מצטער כך -- ; צער
במקום נזק, היכי שיימינן? <אמר **אבוה דשמואל**: אומדין כמה אדם
רוצה ליטול לקטוע לו ידו { לקטוע לו ידו?! לא צער לחודיה הוא! הא
כולהו חמשה דברים איכא! ~ועוד: בשופטני עסקינן?! <אלא לקטוע
ידו הקטועה { ידו הקטועה נמי, לא צער לחודיה איכא - הא צער
ובושת איכא, דכסיפא ליה מילתא למשקל מבשרו למשדייה לכלבים! |
<אלא אומדין כמה אדם רוצה ליטול לקטוע לו ידו המוכתב למלכות,
בין סם לסייף { אמרי: הכא נמי! לא שקיל ומצער נפשיה! <אלא
אומדין כמה אדם רוצה ליתן לקטוע לו ידו המוכתב למלכות, בין סייף

מחברת בבא קמא - ח

לסס {האי "ליטול"?! - "ליתן" מבעי ליה! <אמר רב הונא בריה דרב יהושע: ליטול זה מזה מה שנתן זה

ריפוי - הכהו, חייב לרפאותו. עלה בו צמחים - אם מחמת המכה, חייב; שלא מחמת המכה, פטור -- תנו רבנן: עלו בו צמחים מחמת המכה, ונסתרה המכה, חייב לרפאותו, וחייב ליתן לו דמי שבתו; שלא מחמת המכה, אינו חייב לרפאותו, ואינו חייב ליתן לו דמי שבתו. ר' יהודה אומר: אף מחמת המכה, חייב לרפאותו, ואינו חייב ליתן לו דמי שבתו! **וחכמים** אומרים: "שבת"ו ו"רפאותו" - כל שחייב בשבת חייב בריפוי, ושאינו חייב בשבת אינו חייב בריפוי

במאי קא מיפלגי? <אמר רבה: אשכחתינהו לרבנן בבי רב, דיתבי וקאמרי: הכא, במכה ניתנה לאגד קמיפלגי - רבנן סברי: מכה ניתנה לאגד, ורבי יהודה סבר: מכה לא ניתנה לאגד - ריפוי, דתנא ביה קרא, מיחייב - שבת, דלא תנא ביה קרא, לא מיחייב {ואמינא להו אנא: אי מכה לא ניתנה לאגד, ריפוי נמי לא מיחייב! <אלא דכולי עלמא, מכה ניתנה לאגד, ולא ניתנה לאגד יתירה - ר' יהודה סבר: כיון דלא ניתנה לאגד יתירה, ריפוי, דתנא ביה קרא, מיחייב - שבת, דלא תנא ביה קרא, לא מיחייב. ורבנן סברי: כיון דתנא ביה קרא בריפוי, אשבת נמי מיחייב, דאיתקש לריפוי %ור' יהודה סבר: שבת לא מיחייב, דמעטיה רחמנא "רק" %ורבנן: "רק" לשלא מחמת המכה הוא דאתא

{ולרבנן בתראי, דאמרי: כל שחייב בשבת חייב בריפוי, וכל שאינו חייב בשבת אינו חייב בריפוי - ריפוי דתנא ביה קרא, למה לי?! <מיבעי ליה לכדתנא דבי ר' ישמעאל, דתנא **דבי ר' ישמעאל**³: "ורפא ירפא" - מכאן, שניתן רשות לרופא לרפאות!

תנו רבנן: זמנין שאם עלו בו צמחים מחמת המכה, ונסתרה המכה, שחייב לרפאותו, וחייב ליתן לו שבתו? <תלמוד לומר: "רק שבתו יתן ורפא ירפא" איכול אפילו שלא מחמת המכה? - תלמוד לומר: "רק". ר' יוסי בר יהודה אומר: אף מחמת המכה פטור, שנאמר: "רק". איכא דאמרי: אף מחמת המכה, פטור לגמרי, כרבנן בתראי. ואיכא דאמרי: אף מחמת המכה, פטור משבת וחייב בריפוי - כמאן? כאבוה!

3 כך הגרסה לחלן עמוד ב ובברכות ס,א, אבל לפננו הגרסה: "דתניא דבי ר' ישמעאל אומר"

מחברת בבא קמא - ח

אמר מר: יכול אפילו שלא מחמת המכה? תלמוד לומר: "רק" - ;שלא מחמת המכה בעי קרא?! < אמרי: מאי "שלא מחמת המכה"? כדתניא: הרי שעבר על דברי רופא, ואכל דבש או כל מיני מתיקה - מפני שדבש וכל מיני מתיקה קשין למכה - והעלה מכתו גרגותני - יכול יהא חייב לרפאותו? תלמוד לומר: "רק"!
;מאי "גרגותני"? < אמר **אביי**: נאתא כריכתא ;מאי אסותיה? <אהלא וקירא וקלבא

ואי אמר ליה: "אסייך אנא!", אמר ליה: "דמית עלי כאריא ארבא";
ואי אמר ליה: "מייתניא אסיא דמגן במגן", אמר ליה: "אסיא דמגן במגן, מגן שוה!";
ואי אמר: "מייתניא לך אסיא רחיקא", אמר ליה: "אסיא רחיקא, עינא עוירא";
ואי אמר ליה היאך: "הב לי לדידי, ואנא מסינא נפשי", אמר ליה: "פשעת בנפשך ושקלת מינאי טפי!";
ואי אמר ליה: "קוץ לי מקץ", אמר ליה: "כל שכן דפשעת בנפשך, וקרו לי שור המזיק!"

תנא: וכולן משתלמין במקום נזק ;מנהני מילי? < אמר **רב זביד** משמיה **דרבא**: אמר קרא: "פצע תחת פצע" - ליתן צער במקום נזק { האי מבעי ליה (**פה, ב**) לרבות שוגג כמזיד, ואונס כרצון! < אם כן, נכתוב קרא "פצע בפצע" - מאי "פצע תחת פצע"? שמע מינה תרתיה
רב פפא משמיה **דרבא** אמר: אמר קרא: "ורפא ירפא" - ליתן רפואה במקום נזק { האי מבעי ליה לכדתנא דבי רבי ישמעאל, דתנא **דבי רבי ישמעאל**: "ורפא ירפא" - מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות! < אם כן, נכתוב קרא "ורפא ירפא" - שמע מינה ליתן רפואה במקום נזק! { ואכתי מבעי ליה לכדאמרן, למיתני ביה קרא בריפוי < אם כן, לימא קרא או "רפא רפא" או "ירפא ירפא" - מאי "ורפא ירפא"? שמע מינה: ליתן רפואה במקום נזק!

;מכלל דמשכחת להו שלא במקום נזק - שלא במקום נזק, היכי משכחת להו?! < צער, כדקתני: צער - כוואו בשפוד או במסמר, ואפילו על צפורנו, מקום שאינו עושה חבורה; ריפוי - דהוה כאיב ליה מידי וסליק, ואייתי ליה סמא חריפא, ואחוריה לבישריה - דצריך לאותבי

מחברת בבא קמא - ח

ליה סמא לאנקוטיה גוונא דבישריה ; שבת - דהדקיה באינדרונא,
ובטליה ; בושת - דרק ליה באפיה

שבת - רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין, שכבר נתן לו דמי ידו
ודמי רגלו -- תנו רבנן : שבת - רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין

ואם תאמר : לקתה מדת הדין! דכי מיתפח האי גברא, לאו אגרא
דשומר קישואים הוא שקיל, אלא דלי דוולא, ושקיל אגרא! אי נמי,
אזיל בשליח, ושקיל אגרא! - מדת הדין לא לקתה, שכבר נתן לו דמי
ידו ודמי רגלו!

אמר **רבא**: קטע את ידו - נותן לו דמי ידו. ושבת, רואין אותו כאילו
הוא שומר קישואין ; שיבר את רגלו - נותן לו דמי רגלו. ושבת, רואין
אותו כאילו הוא שומר את הפתח ; סימא את עינו - נותן לו דמי עינו.
ושבת רואין אותו כאילו הוא מטחינו בריחים ; חירשו - נותן לו דמי
כולו

בעי **רבא**: קטע את ידו, ולא אמדוהו. שיבר את רגלו, ולא אמדוהו.
סימא את עינו, ולא אמדוהו. ולבסוף חירשו - מהו? מי אמרינן : כיון
דלא אמדוהו, בחד אומדנא סגי ליה, ויהיב ליה דמי כוליה בהדי הדדי?
או דלמא חדא אמדינן, ויהבינן ליה? - נפקא מיניה דבעי למיתב
ליה צער ובושת דכל חדא וחדא - נהי דנזק וריפוי ושבת, דכל חדא
וחדא לא יהבינן ליה, דכיון דקא יהיב ליה דמי כוליה, כמאן דקטליה
דמי, והא יהיב ליה דמי כוליה - צער ובושת, מיהת, דכל חדא וחדא
יהיב, דהא הוה ליה צער ובושת! ; ואם תימצי לומר : כיון דלא
אמדוהו, קא יהיב ליה דמי כוליה בהדי הדדי - אמדוהו, מהו? מי
אמרינן : כיון דאמדוהו, חדא חדא בעי למיתב ליה? או דלמא כיון דלא
שלים, יהיב ליה דמי כוליה? - תיקו!

בעי **רבה**: שבת הפוחתתו בדמים, מהו? - ; היכי דמי? < כגון שהכהו על
ידו, וצמתה ידו, וסופה לחזור - מאי? כיון דסופה לחזור, לא יהיב ליה
ולא מידי? או דלמא השתא מיהת אפחתיה?

{ תא שמע : המכה אביו ואמו ולא עשה בהן חבורה, והחובל בחבירו
ביום הכפורים - (**פו, א**) חייב בכולן ~האי "לא עשה חבורה", היכי
דמי? לאו כגון שהכהו על ידו, וסופו לחזור - וקתני : חייב בכולן!

מחברת בבא קמא - ח

<אמרי: הכא במאי עסקינן? כגון שחירשו, ולא עשה בו חבורה! { והאמר רבה: החורש את אביו נהרג, לפי שאי אפשר לחרישה בלא חבורה - טיפתא דדמא נפלה ליה באודניה! | אלא הכא במאי עסקינן? כגון שגילחו! { גילחו מהדר הדר, והיינו בעיין! <אמרי: הכא במאי עסקינן? כגון שסכו נשא, דלא הדר! צער - דאית ליה קרטופני ברישיה, וצווחי מהנהו קרטופני; ריפוי - דבעיא אסויי; שבת - דהוה מרקיד בי כובי, דבעיא מחוי גוני ארישא, ולא מחוי מהנהו קרטופני; בושת - אין לך בושת גדול מזה!

ומילתא דבעיא ליה לרבה, פשיטא ליה לאביי להך גיסא, ולרבא להך גיסא. דאתמר: הכהו על ידו, וצמתה, וסופה לחזור - אביי אמר: נותן לו שבת גדולה ושבת קטנה. ורבא אמר: אינו נותן לו אלא דמי שבתו שבכל יום ויום!

איתמר: הקוטע יד עבד עברי של חבירו - אביי אמר: נותן לו שבת גדולה לעבד, ושבת קטנה לרב. רבא אמר: הכל ינתן לעבד, וילקח בהן קרקע, והרב אוכל פירות

פשיטא: פיחת אצל עצמו, ואצל רבו לא פיחת #היכי דמי? - דפסקיה לריש אוניה או לריש נחיריה# - הכל לעצמו; פיחת אצל רבו - פלוגתא דאביי ורבא

בושת - הכל לפי המבייש והמתבייש -- ;מני מתניתין? <לא רבי מאיר, ולא ר' יהודה, אלא ר' שמעון היא, דתנן: וכולן, רואין אותן כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם, שהן בני אברהם יצחק ויעקב, דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר: הגדול לפי גודלו, והקטן לפי קטנו. רבי שמעון אומר: עשירים, רואין אותן כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם; עניים, כפחותין שבהן - מני? השתא⁴ אי רבי מאיר מתניתין, קתני: "הכל לפי המבייש והמתבייש", ורבי מאיר, כולהו בהדי הדדי נינהו! ואי ר' יהודה מתניתין, קתני: "המבייש את הסומא חייב", ואילו ר' יהודה אומר: סומא אין לו בושת! - אלא לאו רבי שמעון היא! <אפילו תימא ר' יהודה - כי אמר ר' יהודה סומא אין לו בושת, למשקל מיניה - אבל למיתבא ליה, יהיבנן ליה! {והא, מדקתני סיפא:

4 יש שלא גורסים "השתא", ויש שגורסים "השתא מני"

מחברת בבא קמא - ח

"המבייש את הישן חייב, וישן שבייש פטור", ולא קתני "סומא שבייש פטור", מכלל דלא שנא הכי, ולא שנא הכי! - אלא מחוורתא: מתניתין רבי שמעון היא!

מאן תנא להא דתנו רבנן: נתכוון לבייש את הקטן, ובייש את הגדול - נותן לגדול דמי בושתו של קטן; לבייש את העבד ובייש את בן חורין - נותן לבן חורין דמי בושתו של עבד - מני? לא רבי מאיר, ולא רבי יהודה, ולא רבי שמעון! ~קא סלקא דעתך: קטן - קטן בנכסים; גדול - גדול בנכסים - אי רבי מאיר - האמר: כולהו בהדי הדדי נינהו; ואי רבי יהודה - האמר: אין לעבדים בושת; ואי ר' שמעון - האמר: נתכוון לבייש את זה ובייש את זה, פטור! - מאי טעמא? כקטלא! מה קטלא, עד דמתכוון ליה, דכתיב: (דברים יט) "וארב לו וקם עליו" - עד שיתכוון לו! - בושת נמי, עד דמיכוין ליה, דכתיב: (דברים כה) "ושלחה ידה והחזיקה במבושיו" - עד שיתכוון לו! <לעולם ר' יהודה, וכי קאמר ר' יהודה "אין לעבדים בושת", למיתבא להו - אבל למישם, שיימינן בהו < ואי בעית אימא: אפילו תימא רבי מאיר - מי סברת "גדול" - גדול בנכסים; "קטן" - קטן בנכסים?! לא! "גדול" - גדול ממש, ו"קטן" - קטן ממש! {וקטן בר בושת הוא?! < אין! כדאמר **רב פפא**: דמיכלמו ליה ומיכלם - הכא נמי, (פו, ב) דמיכלמו ליה ומיכלם

משנה: המבייש את הערום, המבייש את הסומא, והמבייש את הישן - חייב. וישן שבייש, פטור. נפל מן הגג, והזיק ובייש - חייב על הנזק, ופטור על הבושת, עד שיהא מתכוין

גמרא: תנו רבנן: ביישו ערום, חייב. ואינו דומה ביישו ערום לביישו לבוש. ביישו בבית המרחץ חייב, ואינו דומה ביישו בבית המרחץ לביישו בשוק

אמר מר: ביישו ערום, חייב - {ערום, בר בושת הוא?! < אמר **רב פפא**: מאי "ערום"? דאתא זיקא כרכינהו למאניה, ואתא הוא דלינהו טפי וביישיה; ביישו בבית המרחץ חייב - {בית המרחץ, בר בושת הוא?! < אמר **רב פפא**: שביישו על גב הנהר

מחברת בבא קמא - ח

זבעי ר' אבא בר ממל: ביישו ישן ומת, מהו?

זמאי קמבעיא ליה? <אמר רב זביד: הכי קמבעיא ליה: משום כיסופא הוא, והא מית ליה, ולית ליה כיסופא? או דלמא משום זילותא הוא, והא אוזליה?

{תא שמע: ר' מאיר אומר: חרש וקטן, יש להן בושת; שוטה, אין לו בושת - אי אמרת בשלמא משום זילותא - היינו דקתני קטן - אלא אי אמרת משום כיסופא - קטן בר בושת הוא?! ^אלא מאי?! משום זילותא?! - אפילו שוטה נמי! * <אמרי: שוטה, אין לך בושת גדולה מזו! ~מכל מקום ניפשוט מינה דמשום זילותא הוא, דאי משום כיסופא, קטן בר כיסופא הוא?! <כדאמר רב פפא: דמיכלמו ליה ומיכלם - הכא נמי, דמיכלמו ליה ומיכלם!

<<רב פפא אמר: הכי קמבעיא ליה: משום כיסופא דידיה הוא, והא מיית ליה? או דלמא משום בושת משפחה?

{תא שמע: חרש וקטן, יש לו בושת; שוטה, אין לו בושת - אי אמרת בשלמא, משום בושת משפחה, היינו דקתני קטן - אלא אי אמרת משום כיסופא דידיה, קטן בר בושת הוא?! ^אלא מאי?! משום בושת דבני משפחה?! - אפילו שוטה נמי! * <שוטה, אין לך בושת גדולה מזו! ~מכל מקום ניפשוט מינה דמשום בושת משפחה, דאי משום כיסופא, קטן בר כיסופא הוא?! <אמר רב פפא: אין! דמיכלמו ליה ומיכלם! ~והתניא רבי אומר: חרש יש לו בושת; שוטה אין לו בושת; קטן - פעמים יש לו, פעמים אין לו - הא דמיכלמו ליה ומיכלם, הא דמיכלמו ליה ולא מיכלם

המבייש את הסומא ... חייב -- מתניתין דלא כר' יהודה, דתניא: ר' יהודה אומר: סומא אין לו בושת. וכך היה ר' יהודה פוטר מחייבי גליות, ומחייבי מלקיות, ומחייבי מיתות בית דין - מאי טעמא דר' יהודה? גמר "עיניך" - "עיניך" מעדים זוממין - מה התם, סומין לא - אף הכא, סומין לא; מחייבי גליות, דתניא: (במדבר לה) "בלא ראות" - פרט לסומא, דברי ר' יהודה. ר' מאיר אומר: לרבות את הסומא זמאי טעמא דר' יהודה? <אמר לך: (דברים יט) "ואשר יבא את רעהו ביער לחטוב עצים" - ואפילו סומא! - כתב רחמנא "בלא ראות" למעוטי!

מחברת בבא קמא - ח

%ור' מאיר : כתב רחמנא "בלא ראות" למעוטי, וכתב רחמנא : (דברים יט) "בבלי דעת" למעוטי - הוי מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות %ור' יהודה : ההוא "בבלי דעת", פרט למתכוין הוא דאתא ; חייבי מיתות בית דין - אתיא "רוצח" - "רוצח" מחייבי גליות ; חייבי מלקיות - אתיא "רשע" - "רשע" מחייבי מיתות בית דין תניא אידך : ר' יהודה אומר : סומא, אין לו בושת. (פז, א) וכן היה רבי יהודה פוטרו מכל דינים שבתורה ; מאי טעמא דרבי יהודה ? אמר קרא : (במדבר לה) "ושפטו העדה בין המכה ובין גואל הדם על המשפטים האלה" - כל שישנו במכה ובגואל הדם, ישנו במשפטים. כל שאינו במכה ובגואל הדם, אינו במשפטים

תניא אידך : ר' יהודה אומר : סומא אין לו בושת. וכן היה רבי יהודה פוטרו מכל מצות האמורות בתורה. אמר רב שישא בריה דרב אידי : מאי טעמא דר' יהודה ? אמר קרא : (דברים ו) "ואלה המצות החקים והמשפטים" - כל שישנו במשפטים, ישנו במצות וחקים, וכל שאינו במשפטים, אינו במצות וחקים

אמר רב יוסף : מריש הוה אמינא : מאן דאמר הלכה כר' יהודה, דאמר סומא פטור מן המצות, קא עבדינא יומא טבא לרבנן. מאי טעמא ? דלא מפקדינא, וקא עבדינא מצות ! והשתא דשמעית להא דר' חנינא, דאמר ר' חנינא : גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה - מאן דאמר לי אין הלכה כרבי יהודה, עבדינא יומא טבא לרבנן ! מאי טעמא ? דכי מפקדינא, אית לי אגרא טפי

משנה : זה חומר באדם מבשור, שהאדם משלם נזק צער ריפוי שבת ובושת, ומשלם דמי ולדות - ושור אינו משלם אלא נזק, ופטור מדמי ולדות

המכה את אביו ואת אמו ולא עשה בהן חבורה, וחובל בחבירו ביום הכפורים - חייב בכולן.

החובל בעבד עברי - חייב בכולן, חוץ מן השבת בזמן שהוא שלו. החובל בעבד כנעני של אחרים - חייב בכולן. רבי יהודה אומר : אין לעבדים בושת

מחברת בבא קמא - ח

חרש שוטה וקטן, פגיעתן רעה - החובל בהן חייב, והם שחבלו באחרים פטורין. העבד והאשה, פגיעתן רעה - החובל בהם חייב, והם שחבלו באחרים פטורין. אבל משלמין לאחר זמן. נתגרשה האשה, נשתחרר העבד - חייבין לשלם

המכה אביו ואמו, ועשה בהן חבורה, והחובל בחבירו בשבת - פטור מכולן, מפני שהוא נדון בנפשו

והחובל בעבד כנעני שלו, פטור מכולן

גמרא: ; בעא מיניה **רבי אלעזר מרב:** החובל בבת קטנה של אחרים, חבלה למי? מי אמרינן: כיון דאקני ליה רחמנא שבח נעורים לאב, חבלה נמי דאבוה הוי - מאי טעמא? דהא אפחתה מכספה? או דילמא, שבח נעורים הוא דאקני ליה רחמנא, דאי בעי לממסר לה למוכה שחין, מצי מסר - אבל חבלה, כיון דאי בעי מתחבל בה, לא מצי חביל - לא קנייה ליה רחמנא? (**פז, ב**) < אמר ליה: לא זכתה התורה לאב אלא שבח נעורים בלבד

{ איתיביה: החובל בעבד עברי, חייב בכולן, חוץ מן השבת בזמן שהוא שלו < אמר **אביי:** מודה רב בשבת, דמעשה ידיה, עד שעת בגרות, דאבוה הוי

{ איתיביה: החובל בבנו גדול, יתן לו מיד; בבנו קטן, יעשה לו סגולה; החובל בבתו קטנה, פטור. ולא עוד, אלא אחרים שחבלו בה, חייבין ליתן לאביה < הכא נמי, בשבת

{ ובבנו גדול יתן לו מיד?! - ורמינהו: החובל בבניו ובבנותיו של אחרים - גדולים, יתן להם מיד; קטנים, יעשה להם סגולה; בבניו ובבנותיו שלו, פטור < אמרי: לא קשיא - כאן כשמוכים על שלחנו, כאן כשאין סמוכין על שלחנו

{ במאי אוקימתא לקמייתא בשאין סמוכין על שלחנו?! - אי הכי, אימא סיפא: "החובל בבתו הקטנה, פטור. ולא עוד, אלא אחרים שחבלו בה, חייבין ליתן לאביה" - לדידה בעי למיתב לה, דבעיא מזונני! ואפילו למאן דאמר: יכול הרב לומר לעבד: "עשה עמי, ואיני זנך!" - הני מילי בעבד כנעני, דאמר ליה: "עביד עבידתא כולי יומא, ולאורתא, זיל סחר ואכול!" , אבל עבד עברי, דכתיב: (דברים טו) "כי טוב לו עמך" - עמך במאכל, עמך במשתה - לא! - כל שכן בתו! < כדאמר **רבא**

בריה דרב עולא: לא נצרכה אלא להעדפה - הכא נמי, לא נצרכה אלא להעדפה!

{ במאי אוקימתא לבתרייתא בסמוכין על שלחנו?! - "גדולים, יתן להם מיד; קטנים, יעשה להם סגולה" - אמאי?! לאביהם בעי למיתבי!
< אמרי: כי קא קפיד, במידי דקא חסר - במידי דאתא מעלמא, לא קפיד! } והא מציאה, דמעלמא קאתי להו, וקא קפיד! < אמרי: רווחא דקאתי להו מעלמא, ולית להו צערא דגופייהו בגווה, קפיד - אבל חבלה, דאית להו צערא דגופייהו, ומעלמא קאתי להו, לא קפיד! } והא התם, דאית לה צערא דגופא, ומעלמא קאתי לה, וקא קפיד! דקתני: ולא עוד, אלא⁵ אחרים שחבלו בה חייבין ליתן לאביה! < אמרי: התם, דגברא קפדנא הוא - דהא אין סמוכין על שלחנו - אפילו במידי דאתי להו מעלמא קפיד - הכא, דלאו גברא קפדנא הוא - דהא סמוכין על שלחנו - כי קא קפיד, במידי דקא חסר ליה - במידי דאתי להו מעלמא, לא קפיד

מאי "סגולה"? < **רב חסדא** אמר: ספר תורה < **רבה בר רב הונא** אמר: דיקלא דאכיל מיניה תמרי

וכן אמר **ריש לקיש**: לא זכתה תורה לאב אלא שבח נעורים בלבד. ו**רבי יוחנן** אמר: אפילו פציעה; פציעה סלקא דעתך?! אפילו רבי אלעזר לא קמיבעיא ליה אלא חבלה, (**פח, א**) דאפחתה מכספה, אבל פציעה, דלא אפחתה מכספה, לא קמיבעיא ליה! < אמר **ר' יוסי בר חנינא**: שפצעה בפניה, ואפחתה מכספה

החובל בעבד כנעני של אחרים - חייב בכולן. **רבי יהודה** אומר: אין לעבדים בושת -- ;מאי טעמא דרבי יהודה? < אמר קרא: (דברים כה) "כי ינצו אנשים יחדיו איש ואחיו" - במי שיש לו אחוה - יצא עבד, שאין לו אחוה %ורבנן: אחיו הוא במצות { אלא מעתה, לר' יהודה, זוממי עבד לא יהרוגו! דכתיב: (דברים יט) "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו"! < אמר **רבא** אמר **רב ששת**: אמר קרא: (דברים יט) "ובערת הרע מקרבך" - מכל מקום! { אלא מעתה, לרבנן, עבד יהא כשר למלכות! < אמרי: ולטעמך, תיקשי לך גר, לדברי הכל! ~ אלא אמר קרא: (דברים יז) "מקרב אחיך" - ממובחר שבאחיך

5 לפננו נוסף: "אפילו"

מחברת בבא קמא - ח

{אלא מעתה, לרבנן, יהא עבד כשר לעדות! דכתיב: (דברים יט) "והנה עד שקר העד, שקר ענה באחיו" <אמר **עולא**: עדות לא מצית אמרת! אתיא עדות בקל וחומר מאשה - ומה אשה, שהיא ראויה לבא בקהל, פסולה לעדות - עבד, שאינו ראוי לבא בקהל, אינו דין שפסול לעדות! { מה לאשה, שכן אינה ראויה למילה - תאמר בעבד, שהוא ראוי למילה! <קטן יוכיח, שישנו במילה, ופסול לעדות {מה לקטן, שאינו במצות - תאמר בעבד, שהוא במצות! <אשה תוכיח, שישנה במצות, ופסולה לעדות! - וחזר הדין - לא ראי זה כראי זה, ולא ראי זה כראי זה - הצד השווה שבהן שכן אינן בכל המצות, ופסולין להעיד - אף אני אביא את העבד, שאינו בכל המצות, ופסול להעיד {מה להצד השווה שבהם, שכן אינו איש - תאמר בעבד, שהוא איש! <אלא תיתי מגזלן {מה לגזלן, שכן מעשיו גרמו לו - תאמר בעבד, שאין מעשיו גרמו לו! <אלא תיתי מגזלן ומחד מהנדך!

<< **מר בריה דרבינא** אמר: אמר קרא: (דברים כד) "לא יומתו אבות על בנים" - לא יומתו על פי אבות שאין להם חייס בנים! דאי סלקא דעתך כדאמרינן "לא יומתו אבות על בנים" - בעדות בנים - לכתוב רחמנא "לא יומתו אבות על בניהם" - מאי "בנים"? - שמע מינה דלא יומתו על פי אבות שאין להם חייס בנים

{אלא מעתה "ובנים לא יומתו על אבות" - הכי נמי: לא יומתו על פי בנים שאין להם חייס אבות! - אלא גר, הכי נמי דפסול לעדות! <אמרי: הכי השתא - גר, נהי דאין לו חייס למעלה, למטה יש לו חייס - לאפוקי עבד, דאין לו חייס לא למעלה ולא למטה! דאי סלקא דעתך גר פסול לעדות, לכתוב רחמנא "לא יומתו אבות על בניהם" לכדאמרינן: לא יומתו בעדות בנים, ונכתוב רחמנא: "ובנים לא יומתו על אבות", דשמעת מינה תרי - חדא: לא יומתו בנים בעדות אבות, ואידך: לא יומתו על פי בנים שאין להם חייס אבות! - ועבד, נפקא ליה בקל וחומר מגר: ומה גר, דלמעלה הוא דאין לו חייס, אבל למטה יש לו חייס, פסול לעדות - עבד, שאין לו חייס לא למעלה ולא למטה, אינו דין שיהא פסול לעדות! ~אלא מדכתב רחמנא "לא יומתו אבות על בנים", דמשמע: לא יומתו על פי אבות שאין לו חייס בנים, שמע מינה: עבד, שאין לו חייס לא למעלה ולא למטה, הוא דפסול לעדות - אבל גר, כיון דיש לו חייס למטה, כשר לעדות וְכִי תִימָא: לכתוב רחמנא "ובנים לא יומתו על אבותיהם" - למה לי דכתב רחמנא "ובנים לא

מחברת בבא קמא - ח

יומתו על אבות", דמשמע "לא יומתו על פי בניס שאין להם חייס אבות"? <איידי דכתב "לא יומתו אבות על בניס", כתב נמי "ובניס לא יומתו על אבות"

חרש שוטה וקטן, פגיעתן רעה -- אימיה דרב שמואל בר אבא מהגרוניא הות נסיבא ליה לר' אבא. כתבתנינהו לנכסי לרב שמואל בר אבא ברה. בתר דשכיבא, (פח,ב) אזל רב שמואל בר אבא קמיה דרבי ירמיה בר אבא. אוקמיה בנכסי. אזל ר' אבא, אמרה למילתא קמיה דרב הושעיא. אזל רב הושעיא אמרה קמיה דרב יהודה. אמר ליה: הכי אמר **שמואל**: האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה, ומתה - הבעל מוציא מיד הלקוחות. אמרוה קמיה דרבי ירמיה בר אבא. אמר להו: אנא, מתניתא ידענא, דתנן: הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו, הבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב, והאב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן. מכר האב - מכורים עד שימות; מכר הבן - אין לו ללוקח עד שימות האב ~כי מיית אב, מיהא, אית ליה ללוקח! ואף על גב דמת הבן בחיי אב, דלא אתו לידי הבן!

#כרבי שמעון בן לקיש, דאמר: לא שנא מת הבן בחיי האב, דלא אתו לידיה דבן - לא שנא מת האב בחיי הבן, דאתו לידיה דבן - קנה לוקח. דאתמר: מכר הבן בחיי האב, ומת הבן בחיי האב - **רבי יוחנן** אמר: לא קנה לוקח. **ריש לקיש** אמר: קנה לוקח

ר' יוחנן אמר: לא קנה לוקח - אמר לך: כי קתני מתניתין "מכר הבן, לא קנה לוקח עד שימות האב" - וכי מיית האב, אית ליה ללוקח - דלא מת הבן בחיי האב, דאתו לידי הבן - אבל מת הבן בחיי האב, דלא אתו לידיה דבן, כי מיית אב נמי, לית ליה ללוקח - אלמא קא סבר: קנין פירות כקנין הגוף דמי, וכי זבין, לאו דידיה זבין; **ר' שמעון בן לקיש** אומר: קנה לוקח - כי קתני מתניתין "מכר הבן, אין ללוקח עד שימות האב" - כי מיית אב, מיהת, אית ליה ללוקח - לא שנא לא מת הבן בחיי האב, דאתו לידיה דבן, ולא שנא מת הבן בחיי האב, דלא אתו לידיה דבן - קנה לוקח! - אלמא קסבר: קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי, וכי קא זבין, דידיה קא זבין.

ואנן, השתא, בין ר' ירמיה בר אבא ובין רב יהודה, כר' שמעון בן לקיש סבירא להו#

מחברת בבא קמא - ח

וקאמר ר' ירמיה בר אבא : אי סלקא דעתך קנין פירות כקנין הגוף דמי, כי מיית אב ומיית הבן בחיי האב, אמאי אית ליה ללוקח?! - כי קא זבין האי, לאו דידיה קא זבין! - אלא לאו שמע מינה : קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי!

אהדרוה לקמיה דרב יהודה. אמר להו : הכי אמר **שמואל** : זו אינה דומה למשנתנו!

מאי טעמא? <אמר **רב יוסף**: בשלמא אי תני איפכא : "הכותב נכסיו לאביו" - איכא למפשט מינה דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי - אלא השתא, דקתני "הכותב נכסיו לבנו" - משום דראוי ליורשו הוא! {אמר ליה **אביי** : אטו ברא ירית אבא, אבא לא ירית ברא?! - אלא לאברוחינהו לנכסי מבריה קא אתי - הכא נמי, לאברוחינהו לנכסי מאחיה אתי! > אלא מאי "אינה דומה למשנתנו"? - משום תקנת אושא! דאמר **רבי יוסי בר חנינא** : באושא התקינו : האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה, ומתה - הבעל מוציא מיד הלקוחות

אמר **רב אידי בר אבין** : אף אנן נמי תנינא : "מעידים אנו באיש פלוני שגירש את אשתו ונתן כתובתה", (**פט,א**) והרי היא תחתיו ומשמשתו, ונמצאו זוממין - אין אומרים ישלמו כל כתובתה, אלא טובת הנאת כתובתה ~; איזהו טובת הנאת כתובתה? <אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובה של זו, שאם נתארמלה או נתגרשה - ואם מתה, יירשנה בעלה ~ ואי סלקא דעתך ליתא לתקנת אושא, אמאי יירשנה בעלה?! תזבין כתובתה לגמרי! > אמר **אביי** : אם אמרו בנכסי מלוג, יאמרו בנכסי צאן ברזל!>

אמר **אביי** : טובת הנאה, הואיל ואתא לידן, נימא בה מילתא : טובת הנאה, לאשה הויא, דאי סלקא דעתך לבעל הויא, לימרו לה עדים : מאי אפסדינדך?! אי הות מזבנת לה לטובת הנאה, בעל הוה שקיל מינדך! <אמר **רב שלמן** : משום דאיכא רווח ביתא!

אמר **רבא** : הלכתא : טובת הנאה לאשה, ואין הבעל אוכל פירות ; מאי טעמא? - פירא תקינו ליה רבנן - פירא דפירא, לא תקינו ליה רבנן

מחברת בבא קמא - ח

כי אתא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב, אמרי: תנינא לתקנת אושא: העבד והאשה, פגיעתן רעה - החובל בהן חייב, והם שחבלו באחרים פטורין ~ ואי סלקא דעתך ליתא לתקנת אושא, תזבין נכסי מלוג ותתן ליה! <ולטעמיד - נהי נמי דאיתיה לתקנת אושא, ולא מצי מזבנה לגמרי, תזבין לנכסי מלוג בטובת הנאה, ותתן ליה! ~אלא דלית לה - הכי נמי, דלית לה!

{ ותזבין כתובתה בטובת הנאה, ותתן ליה! }

<הא מני? רבי מאיר היא, דאמר: אסור לו לאדם שישהא את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה! { טעמא⁶ מאי? כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה - הכא לא מגרש לה, דאי מגרש לה, אתו הנך דזבני, גבו לה לכתובתה מיניה!

<אלא טובת הנאה מילי נינהו, ומילי לא משתעבדי! { אלמה לא?! מילי דמזדבני בדינרי נינהו!

<אלא משום דשמואל, דאמר **שמואל**: המוכר שטר חוב לחבירו, וחזר ומחלו, מחול! ואפילו יורש מוחל! { אמרי: זבוני זבין ותתן ליה, ואי מחלה ליה לגבי בעל, תמחלה! <אמרי: כל לגבי בעל ודאי מחלה ליה - ואפסדיניה לה הוא זבינא בידי, לא אפסדיניהו! ^וכי תימא: זבינא ניהליה לה הוא דחבלה ביה בטובת הנאה, (פ,ט,ב) דאי מחלה לגבי בעל, לא קא מפסיד, דהשתא נמי, לא מידי קא יהבה ליה - סוף סוף, כל לגבי בעל ודאי מחלה, ואטרוחי בי דינא בכדי לא מטרחינן!

{אלא הא דתניא: וכן היא שחבלה בבעלה, לא הפסידה כתובתה - אמאי?! תזבניה ניהליה לכתובתה לבעלה בטובת הנאה בהא חבלה, דאי מחלה לגבי בעל, ליכא פסידא! <הא, ודאי ר' מאיר היא, דאמר: אסור לאדם שישהא את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה! { טעמא מאי? כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה - הכא, מגרש לה וגבי ליה בחבלה מינה! <אי הכי, השתא נמי, מגרש לה וגבי ליה בחבלה מינה { כגון דנפיש כתובתה, דמשום ההוא פורתא, לא מפסיד טובא. ואי דנפישא כתובתה מכתובה דאורייתא, נוקמא אכתובה דאורייתא, ואידך תזבנה ניהליה בחבלה! <כגון דלא נפישא כתובתה מכתובה דאורייתא, דהוי חבלה ארבעה זוזי, דמשום ארבעה זוזי לא מפסיד עשרים וחמשה!

6 כך גרסת התוספות, ולפננו: "וטעמא", וכן להלן

מחברת בבא קמא - ח

{אלא הא דתניא : כשם שלא תמכור והיא תחתיו, כך לא תפסיד והיא תחתיו - והא, זימנין משכח לה דמפסדא! והיכי דמי? כגון דנפישא כתובתה מכתובה דאורייתא <אמר **רבא**: סיפא אתאן לכתובת בנין דכרין, והכי קתני : כשם שהמוכרת כתובתה לאחרים, לא הפסידה כתובת בנין דכרין - מאי טעמא? זוזי הוא דאנסוה! - כך מוכרת כתובתה לבעלה, לא הפסידה כתובת בנין דכרין - מאי טעמא? זוזי הוא דאנסוה!

אלימא : תקנת אושא תנאי היא, דתני חדא : עבדי מלוג יוצאין בשן ועין לאשה, אבל לא לאיש. ותניא אידך : לא לאיש ולא לאשה ~סברוה דכולי עלמא : קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ~מאי? לאו בהא קא מיפלגי, דמאן דאמר לאשה, לית ליה תקנת אושא, ומאן דאמר לא לאיש ולא לאשה, אית ליה תקנת אושא?! <לא! דכולי עלמא אית להו תקנת אושא! אלא כאן קודם תקנה, כאן לאחר תקנה > ואי בעית אימא : אידי ואידי לאחר תקנה, ואית להו תקנת אושא, אלא למאן דאמר לאשה ולא לאיש, מאי טעמא? כדרבא, דאמר **רבא** : (צ,א) הקדש חמץ ושחרור, מפקיעין מידי שיעבוד

אלימא דרבא תנאי היא <לא! דכולי עלמא אית להו דרבא, והכא אלמוה רבנן לשיעבודא דבעל >> ואיבעית אימא : דכולי עלמא לית להו להני תנאי תקנת אושא, והכא בקנין פירות כקנין הגוף דמי קמיפלגי, ובפלוגתא דהני תנאי דתניא : המוכר עבדו לאחר, ופסק עמו על מנת שישמשנו שלשים יום - ר' מאיר אומר : ראשון ישנו בדין יום או יומים, מפני שהוא תחתיו #קסבר : קנין פירות כקנין הגוף דמי #רבי יהודה אומר : שני ישנו בדין יום או יומים, מפני שהוא כספו #קסבר : קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי #רבי יוסי אומר : שניהם ישנן בדין יום או יומים - זה מפני שהוא תחתיו, וזה מפני שהוא כספו #מספקא ליה קנין פירות, אי כקנין הגוף דמי, אי לאו כקנין הגוף דמי, וספק נפשות להקל #רבי אליעזר אומר : שניהם אינן בדין יום או יומים, זה לפי שאינו תחתיו, וזה לפי שאינו כספו #אמר **רבא** : מאי טעמא דרבי אליעזר? אמר קרא : (שמות כא) "כי כספו הוא" - כספו המיוחד לו #כמאן אזלא הא דאמר **אמימר** : איש ואשה שמכרו בנכסי מלוג, לא עשו ולא כלום? <כמאן? כרבי אליעזר!

מחברת בבא קמא - ח

מאן תנא להא דתנו רבנן: מי שחציו עבד וחציו בן חורין, וכן עבד של שני שותפין, אין יוצאין בראשי אברים שאינן חוזרין? <אמר ליה רב **מרדכי לרב אשי**: הכי אמרי משמיה **דרבא**: ר' אליעזר היא! - מי לא אמר ר' אליעזר: כספו המיוחד לו! - הכא נמי, עבדו המיוחד לו!

משנה: התוקע לחבירו, נותן לו סלע. **רבי יהודה** אומר משום ר' **יוסי הגלילי**: מנה. סטרו, נותן לו מאתים זוז; לאחר ידו, נותן לו ארבע מאות זוז. צרם באזנו, תלש בשערו, רקק והגיע בו רוקו, העביר טליתו ממנו, פרע ראש האשה בשוק - נותן לו ארבע מאות זוז. (**צ,ב**) זה הכלל: הכל לפי כבודו. אמר ר' **עקיבא**: אפילו עניים שבישראל, רואין אותם כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם, שהם בני אברהם יצחק ויעקב. ומעשה באחד שפרע ראש האשה בשוק. באת לפני רבי עקיבא, וחייבו ליתן לה ארבע מאות זוז. אמר לו: "רבי! תן לי זמן!" ונתן לו זמן. שמרה עומדת על פתח חצרה, ושבר את הכד בפניה, ובו כאיסר שמן. גילתה את ראשה, והיתה מטפחת ומנחת ידה על ראשה. העמיד עליה עדים, ובא לפני רבי עקיבא. אמר לו: "לזו אני נותן ארבע מאות זוז?" אמר לו: "לא אמרת כלום! החובל בעצמו, אף על פי שאינו רשאי, פטור. אחרים שחבלו בו, חייבים. והקוצץ נטיעותיו, אף על פי שאינו רשאי, פטור. אחרים חייבין"

גמרא: איבעיא להו: מנה צורי תנן, או מנה מדינה תנן? <תא שמע: דההוא גברא דתקע ליה לחבריה. אתא לקמיה דר' יהודה נשיאה. אמר ליה: "הא אנא, הא ר' יוסי הגלילי! הב ליה מנה צורי!" - שמע מינה: מנה צורי תנן - שמע מינה!

מאי "הא אנא, הא רבי יוסי הגלילי"? אילימא הכי קאמר ליה: "הא אנא, דחזיתך! והא ר' יוסי הגלילי, דאמר מנה צורי! - זיל הב ליה מנה צורי!" - למימרא דעד נעשה דיין?! והתניא: סנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש - מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיין, דברי **רבי טרפון**. ר' **עקיבא** אומר: כולם עדים הם, ואין עד נעשה דיין ~עד כאן לא קאמר ר' טרפון אלא דמקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיין, אבל עד נעשה דיין, לא קאמר! <כי תניא ההיא, כגון שראו בלילה, דלא למעבד דינא נינהו!

מחברת בבא קמא - ח

<<ואיבעית אימא: הכי קאמר ליה: "הא אנא, דסבירא לי כרבי יוסי הגלילי, דאמר: מנה צורי! והא סהדי, דמסהדי בד! - זיל, הב ליה מנה צורי!"

{וסבר רבי עקיבא דאין עד נעשה דיין?! והתניא: (שמות כא) "והכה איש את רעהו באבן או באגרופ" - שמעון התימני אומר: מה אגרופ, מיוחד שמסור לעדה ולעדים - אף כל שמסור לעדה ולעדים! - פרט לשיצתה מתחת יד העדים. אמר לו ר' עקיבא: וזכי בפני בית דין הכהו, שיודעין כמה הכהו, ועל מה הכהו, אם על שוקו או ציפר נפשו?! ועוד, הרי שדחף את חבירו מראש הגג, או מראש הבירה, ומת - בית דין הולכין אצל בירה או בירה הולכת אצל בית דין?! ועוד, אם נפלה, חוזר ובונה?! - אלא: מה אגרופ, מיוחד שהוא מסור לעדים - אף כל שהוא מסור לעדים! - פרט לכשיצתה אבן מתחת ידו של מכה, פטור ~קתני מיהת: "אמר לו רבי עקיבא: וכי בפני בית דין הכהו, שיודעין כמה הכהו?!" - הא הכהו בפניהם, עד נעשה דיין! <לדבריו דרבי שמעון התימני קאמר, וליה לא סבירא ליה

תנו רבנן: שור תם שהמית והזיק - דנין אותו דיני נפשות, ואין דנין אותו דיני ממונות; מועד שהמית והזיק, דנין אותו דיני ממונות, וחוזרין ודנין אותו דיני נפשות. קדמו ודנוהו דיני נפשות, אין חוזרין ודנין אותו דיני ממונות ~וכי קדמו ודנוהו דיני נפשות, מאי הוי?! ליהדר ולידייניה נמי ממונות?! ~אמר רבא: אשכחתינהו לרבנן דבי רב, דיתבי וקאמרי: "הא מני? ר' שמעון התימני היא, דאמר: מה אגרופ, מיוחד שמסור לעדה ולעדים (צא,א) אלמא בעינן אומדנא דבי דינא! והא, כיון דגמר דינא לקטלא, לא משהינן ליה לאומדנא דבי דינא, ולא מענינן לדייניה" ואמינא להו אנא: אפילו תימא רבי עקיבא! הכא במאי עסקינן? כגון שברח!

{אי ברח, כי לא דנוהו דיני נפשות, היכי דיינינא ליה דיני ממונות בלא בעלים?! <דקביל סהדי וברח! {סוף סוף, מהיכא משתלם?! <מרידיא! {אי הכי, תם, נדייניה דיני ממונות ברישא, ונשתלם מרידיא, והדר נדייניה דיני נפשות?! <אמר רב מרי בריה דרב כהנא: זאת אומרת: רידייא, עלייה דמרה הוא!

מחברת בבא קמא - ח

איבעיא להו: יש אומד לנזקין או אין אומד לנזקין? - מי אמרינן: לקטלא הוא דאמדינן: בהכי נפקא נשמה, בהכי לא נפקא נשמה - אבל לנזקין, כל דהו? או דלמא לא שנא?

{תא שמע: מה בור שיש בו כדי להמית, עשרה טפחים - אף כל שיש בו כדי להמית, עשרה טפחים! היו פחותין מעשרה טפחים, ונפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור - הוזק בו, חייב ~מאי? לאו ממטה למעלה קא חשיב, והכי קאמר: מטפח ועד עשרה, מיתה ליכא, נזקין איכא - אלמא לנזקין כל דהו! - שמע מינה: אין אומדין לנזקין! <לא! ממעלה למטה קא חשיב, והכי קאמר: עשרה, מיתה איכא; פחות מעשרה פורתא, נזקין איתא, מיתה ליכא - ולעולם אימא לך: יש אומד לנזקין, וכל מידי ומידי, כי היכי דמיתזקה ביה בעינן!

{תא שמע: הכהו על עינו וסימאו, על אזנו וחירשו - עבד יוצא בהן לחירות; כנגד עינו ואינו רואה, כנגד אזנו ואינו שומע - אין עבד יוצא בהן לחירות ~מאי טעמא? לאו משום דבעינן אומדנא, ושמע מינה: יש אומדנא לנזקין! <לא! משום דאמרינן: הוא דאבעית נפשיה! כדתניא: המבעית את חבירו, פטור מדיני אדם, וחייב בדיני שמים; כיצד? תקע באזנו וחירשו, פטור; אחזו ותקע באזנו וחירשו, חייב

{תא שמע: חמשה דברים, אומדין אותו ונותנין לו מיד; ריפוי ושבת, עד שיתרפא. אמדוהו, והיה מתנונה והולך, אין נותנין לו אלא כמו שאמדוהו. אמדוהו והבריא, נותנין לו כל מה שאמדוהו - שמע מינה: יש אומד לנזקין! <למימד גברא, כמה ליקצר מיהא מכה, כמה לא מקצר, לא קא מבעי לך, דודאי אמדינן! - כי קא מבעיא לך, למימד חפצא, אי עביד האי נזקא או לא? מאי?

<תא שמע: **שמעון התימני** אומר: מה אגרוף מיוחד, שמסור לעדה ולעדים - אף כל מיוחד שמסור לעדה ולעדים - שמע מינה: יש אומד לנזקין - שמע מינה

אמר מר: אמדוהו והבריא, נותנין לו כל מה שאמדוהו - מסייע ליה לרבא, דאמר **רבא**: האי מאן דאמדוהו לכולי יומא, ואיתפח לפלגא דיומא, וקא עביד עבידתא - יהבינן ליה דכולי יומא - מן שמיא הוא דרחמי עליה!

רקק והגיע בו רוקו, העביר טליתו ממנו, פרע ראש האשה בשוק - נותן לו ארבע מאות זוז -- אמר **רב פפא**: לא שנו אלא בו, אבל בבגדו, לא { וניהוי כי בייש בדברים!?! < אמרי במערבא משמיה **דרבי יוסי בר אבין**: זאת אומרת: ביישו בדברים, פטור מכלום

זה הכלל: הכל לפי כבודו. אמר **ר' עקיבא**: אפילו עניים שבישראל, רואין אותם כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם, שהם בני אברהם יצחק ויעקב -- איבעיא להו: תנא קמא, לקולא קאמר או לחומרא קאמר? לקולא קאמר, דאיכא עני דלא בעי למשקל כולי האי? או דלמא לחומרא קאמר, דאיכא עשיר דבעי למיתב ליה טפי? < תא שמע: מדקאמר **ר' עקיבא**: אפילו עניים שבישראל, רואין אותן כאילו הן בני חורין שירדו מנכסיהם, שהם בני אברהם יצחק ויעקב - שמע מינה: תנא קמא לקולא קאמר - שמע מינה!

ומעשה באחד שפרע ראש האשה בשוק. באת לפני רבי עקיבא, וחייבו ליתן לה ארבע מאות זוז. אמר לו: "רבי! תן לי זמן!" ונתן לו זמן -- { ומי יהבינן זמן?! והאמר **רבי חנינא**: אין נותנין זמן לחבלות! < כי לא יהבינן ליה זמן, לחבלה, דחסריה ממונא - אבל לבושת, דלא חסריה ממונא, יהבינן

שמרה עומדת על פתח חצרה, ושבר את הכד בפניה, ובו כאיסר שמן. גילתה את ראשה, והיתה מטפחת ומנחת ידה על ראשה. העמיד עליה עדים, ובא לפני רבי עקיבא. אמר לו: "לזו אני נותן ארבע מאות זוז?!" אמר לו: "לא אמרת כלום! החובל בעצמו, אף על פי שאינו רשאי, פטור. אחרים שחבלו בו, חייבים" -- { והתניא: אמר **ר' עקיבא**: צללת במים אדירים, והעלית חרס בידך! אדם רשאי לחבל בעצמו! < אמר **רבא**: לא קשיא! כאן בחבלה, כאן בבושת! { והא מתניתין בבושת הוא, (**צא, ב**) וקתני: החובל בעצמו, אף על פי שאינו רשאי, פטור! < הכי קאמר ליה: לא מבעיא בושת, דאדם רשאי לבייש את עצמו, אלא אפילו חבלה, דאין אדם רשאי לחבל בעצמו, אחרים שחבלו בו חייבין

{ ואין אדם רשאי לחבל בעצמו?! והתניא: יכול נשבע להרע בעצמו ולא הרע, יהא פטור? תלמוד לומר: (ויקרא ה) "להרע או להטיב" - מה הטבה רשות, אף הרעה רשות - אביא נשבע להרע בעצמו ולא הרע!

מחברת בבא קמא - ח

<אמר **שמואל**: ב"אשב בתענית" { דכוותה גבי הרעת אחרים, להשיבם בתענית?! - אחרים, מי מותיב להו בתעניתא?! <אין! דמהדק להו באנדרונא! { והתניא: איזהו הרעת אחרים? "אכה פלוני ואפצע את מוחו!" <אלא תנאי היא, דאיכא למאן דאמר: אין אדם רשאי לחבל בעצמו, ואיכא מאן דאמר: אדם רשאי לחבל בעצמו

;מאן תנא דשמעת ליה דאמר: אין אדם רשאי לחבל בעצמו?
^אילימא: האי תנא הוא דתניא: (בראשית ט) "ואך את דמכם לנפשותיכם אדרש" - ר' **אלעזר** אומר: מיד נפשותיכם אדרש את דמכם - ודלמא קטלא שאני! <אלא האי תנא הוא, דתניא: מקרעין על המת, ולא מדרכי האמורי. אמר **רבי אלעזר**: שמעתי שהמקרע על המת יותר מדאי, לוקה משום בל תשחית - וכל שכן גופו! {ודלמא בגדים שאני, דפסידא דלא הדר הוא! כי הא **דרבי יוחנן**, קרי למאני "מכבדותא", ו**רב חסדא**, כד הוה מסגי ביני היזמי והגא, מדלי להו למאניה. אמר: זה מעלה ארוכה, וזה אינו מעלה ארוכה! <אלא האי תנא הוא דתניא: אמר ר' **אלעזר הקפר ברבי**: מה תלמוד לומר: (במדבר ו) "וכפר עליו מאשר חטא על הנפש"? וכי באיזה נפש חטא זה?! - אלא שציער עצמו מן היין! והלא דברים קל וחומר: ומה זה, שלא ציער עצמו אלא מן היין, נקרא "חוטא" - המצער עצמו מכל דבר, על אחת כמה וכמה!

והקוצץ נטיעותיו, אף על פי שאינו רשאי, פטור. אחרים חייבין" -- תני **רבה בר בר חנה** קמיה **דרב**: "שורי הרגת!", "נטיעותי קצצת!" - "אתה אמרת לי להורגו!", "אתה אמרת לי לקוצצו" - פטור! { אמר ליה: אם כן, לא שבקת חיי לברייתא! כל כמיניה! <אמר ליה: איסמייה? <אמר ליה: לא! תתרגם מתניתך בשור העומד להריגה, ובאילן העומד לקציצה! {אי הכי, מאי קא טעין ליה?! <דאמר ליה: "אנא בעינא למיעבד הא מצוה!" דתניא: (ויקרא יז) "ושפך ... וכסה" - מי ששפך, יכסה. ומעשה באחד ששחט, וקדם חבירו וכסה, וחייבו **רבן גמליאל** ליתן לו עשרה זהובים

אמר **רב**: דיקלא דטען קבא, אסור למקצציה {מיתבי: כמה יהא בזית ולא יקצצו? רובע! <שאני זיתים, דחשיבי

אמר ר' **חנינא**: לא שכיב שיבחת ברי, אלא דקץ תאינתא בלא זמנה!

אמר **רבינא**: ואם היה מעולה בדמים, מותר

מחברת בבא קמא - ח

תניא נמי הכי: (דברים כ) "רק עץ אשר תדע" - זה אילן מאכל; "כי לא עץ מאכל הוא" - זה אילן סרק {וכי מאחר שסופו לרבות כל דבר, מה תלמוד לומר "כי לא עץ מאכל"?} <להקדים סרק למאכל! (צב,א) > איכול אפילו מעולה בדמים? <תלמוד לומר: "רק"

שמואל, אייתי ליה אריסיה תמרי. אכיל. טעים בהו טעמא דחמרא. אמר ליה: מאי האי? אמר ליה: ביני גופני קיימי! אמר: מכחשי בחמרא כולי האי?! למחר אייתי לי מקורייהו!

רב חסדא חזא תאלי בי גופני. אמר ליה לאריסיה: עקרינהו! גופני קני דקלי - דקלי לא קני גופני

משנה: אף על פי שהוא נותן לו, אין נמחל לו עד שיבקש ממנו, שנאמר: (בראשית כ) "ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך וחייה". ומנין שאם לא מחל לו, שהוא אכזרי? שנאמר: "ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו וילדו"

האומר: "סמא את עיני!" , "קטע את ידי!" , "שבר את רגלי!" - חייב; "על מנת לפטור" - חייב. "קרע את כסותי", "שבר את כדי" - חייב; "על מנת לפטור" - פטור. "עשה כן לאיש פלוני על מנת לפטור" - חייב, בין בגופו בין בממונו

גמרא: תנו רבנן: כל אלו שאמרו, דמי בושתי - אבל צערו, אפילו הביא כל אילי נביות שבעולם, אין נמחל לו עד שיבקש ממנו, שנאמר: (בראשית כ) "השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך"; דאשת נביא בעי אהדורי - אשת אחר לא בעי אהדורי?! <אמר **רבי שמואל בר נחמני** אמר ר' **יונתן**: "השב אשת האיש" - מכל מקום. ודקא אמרת: (בראשית כ) "הגוי גם צדיק תהרוג הלא הוא אמר לי אחותי היא והיא גם היא אמרה אחי הוא" - נביא הוא, וכבר לימד: אכסנאי שבא לעיר, על עסקי אכילה ושתיה שואלין אותו, או על עסקי אשתו שואלין אותו - "אשתך היא, אחותך היא?!" - מכאן לבן נח שנהרג, שהיה לו ללמוד ולא למד

"כי עצר עצר ה" - אמר ר' **אלעזר**: שתי עצירות הללו, למה? אחת באיש: שכבת זרע; שתיים באשה: שכבת זרע ולידה. במתניתא תנא:

מחברת בבא קמא - ח

שתים באיש : שכבת זרע וקטנים ; שלשה באשה : שכבת זרע וקטנים
ולידה. **רבינא** אמר : שלש באיש : שכבת זרע, וקטנים, ופי טבעת ;
ארבעה באשה : שכבת זרע, ולידה, וקטנים, ופי טבעת

"בעד כל רחם" - אמרי **דבי ר' ינאי** : אפילו תרנגולת של בית אבימלך
לא הטילה ביצתה

אמר ליה **רבא לרבה בר מרי** : זמנא הא מילתא דאמור רבנן : כל
המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה?
<אמר ליה : דכתיב : (איוב מב) "וה' שב את שבות איוב בהתפללו בעד
רעהו" אמר ליה : את אמרת מהתם, ואנא אמינא מהכא : "ויתפלל
אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו
וילדו", וכתיב : (בראשית כא) "וה' פקד את שרה כאשר אמר" - כאשר
אמר אברהם אל אבימלך!

אמר ליה **רבא לרבה בר מרי** : זמנא הא מילתא דאמרי אינשי : "בהדי
הוצא לקי כרבא"? <אמר ליה : דכתיב : (ירמיהו ב) "למה תריבו אלי
כלכם פשעתם בי נאם ה'". אמר ליה : את אמרת מהתם, ואנא אמינא
מהכא : (שמות טז) "עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורותי"

אמר ליה **רבא לרבה בר מרי** : כתיב : (בראשית מז) "ומקצה אחיו לקח
חמשה אנשים" - מאן נינהו חמשה? <אמר ליה : הכי אמר **ר' יוחנן** :
אותן שהוכפלו בשמות { יהודה נמי איכפולי מיכפל! <אמר ליה :
למילתיה הוא דאיכפל! דאמר **ר' שמואל בר נחמני** אמר **רבי יונתן** :
מאי דכתיב : (דברים לג) "יחי ראובן ואל ימות ויהי מתיו מספר וזאת
ליהודה"? - כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, היו עצמותיו
של יהודה מגולגלין בארון, עד שבא משה ובקש רחמים. אמר לפניו :
"רבוננו של עולם! מי גרם לראובן שיודה? יהודה!" - מיד : "שמע ה' קול
יהודה" - על איבריה לשפא ; לא הוּו קא מסקי למתיבתא דרקיעא -
"ואל עמו תביאנו"; לא הוה ידע מאי קאמרי רבנן, ולמשקל ומיטרח
בהדי רבנן - "ידי רב לו"; לא הוה סליק ליה שמעתתא אליבא
דהלכתא - "ועזר מצריו תהיה"

אמר ליה **רבא לרבה בר מרי** : זמנא הא מילתא דאמרי אינשי : "בתר
עניא אזלא עניותא"? <אמר ליה : דתנן : עשירים מביאין בכורים
בקלתות של זהב ושל כסף, ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה.

מחברת בבא קמא - ח

הסלים והבכורים נותנים לכהנים. אמר ליה: את אמרת מהתם, ואנא
אמינא מהכא: (צב, ב) (ויקרא יג) "וטמא טמא יקרא"

אמר ליה **רבא לרבה בר מרי**: זמנא הא מילתא דאמור רבנן: "השכם
ואכול בקיץ מפני החמה, ובחורף מפני הצינה", ואמרי אינשי: "שיתין
רהוטי רהוט ולא מטו לגברא דמצפרא כרד"? <דכתיב: (ישעיהו מט)
"לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכס שרב ושמש". אמר ליה: את אמרת
מהתם, ואנא אמינא מהכא: (שמות כג: כה) "ועבדתם את ה' אלהיכם"
- זו קרית שמע ותפלה; "וברך את לחמך ואת מימך" - זו פת במלח
וקיתון של מים; מכאן ואילך: "והסירותי מחלה מקרבך" - ותניא:
"מחלה" - זו מרה; ולמה נקרא שמה "מחלה"? ששמונים ושלושה
חלאין יש בה - "מחלה" בגימטריא הכי הו. וכולן, פת במלח שחרית
וקיתון של מים מבטלן

אמר ליה **רבא לרבה בר מרי**: זמנא הא מילתא דאמור רבנן: "חברך
קרייך "חמרא", אוכפא לגביך מוש"? <אמר ליה: דכתיב: (בראשית
טז) "ויאמר הגר שפחת שרי אי מזה באת ואנה תלכי ותאמר מפני שרי
גברתי אנכי בורחתי"

אמר ליה **רבא לרבה בר מרי**: זמנא הא מילתא דאמרי אינשי: "מילתא
גנאה דאית ביך, קדים אמרה"? <אמר ליה: דכתיב: (בראשית כד)
"ויאמר עבד אברהם אנכי"

אמר ליה **רבא לרבה בר מרי**: זמנא הא מילתא דאמרי אינשי: "שפיל
ואזיל בר אווזא ועיניה מטייפיי"? <אמר ליה: דכתיב: (שמואל א כה)
"והטיב ה' לאדני וזכרת את אמתך"

אמר ליה **רבא לרבה בר מרי**: זמנא הא מילתא דאמרי אינשי: "שיתין
תכלי מטייה לככא דקל חבריה שמע ולא אכל"? <אמר ליה: דכתיב:
(מלכים א א) "ולי אני עבדך ולצדוק הכהן ולבניהו בן יהוידע ולשלמה
עבדך לא קרא". אמר ליה: את אמרת מהתם, ואנא אמינא מהכא:
(בראשית כד) "ויבאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו
לאשה ויאהבה וינתם יצחק אחרי אמו", וכתוב בתריה: (בראשית כה)
"ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה"

אמר ליה **רבא לרבה בר מרי**: זמנא הא מילתא דאמרי אינשי: "חמרא
למריה טיבותא לשקייה"? <אמר ליה: דכתיב: (במדבר כז) "וסמכת

את ידך עליו למען ישמעון ויראון כל עדת בני ישראל", וכתוב: (דברים לד) "ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו וישמעו אליו כל בני ישראל ויעשו כאשר צוה ה' את משה"

אמר ליה **רבא לרבה בר מרי**: ;מנא הא מילתא דאמרי אינשי: "כלבא בכפניה גללי מבלע"? <דכתיב: (משלי כז) "נפש שבעה תבוס נופת ונפש רעבה כל מר מתוק"

אמר ליה **רבא לרבה בר מרי**: ;מנא הא מילתא דאמרי אינשי: "מטייל ואזיל דיקלא בישא גבי קינא דשרכי"? <אמר ליה: דבר זה כתוב בתורה, שנוי בנביאים, ומשולש בכתובים, ותנן במתניתין, ותנינא בברייתא! כתוב בתורה דכתיב: (בראשית כח) "וילך עשו אל ישמעאל"; שנוי בנביאים דכתיב: (שופטים יא) "ויתלקטו אל יפתח אנשים רקים ויהיו עמו"; ומשולש בכתובים דכתיב: (בן סירא יג) "כל עוף למינו ישכון ובני אדם לדומה לו"; תנן במתניתין: כל המחובר לטמא, טמא. כל המחובר לטהור, טהור; ותנינא בברייתא: **רבי אליעזר** אומר: לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב, אלא מפני שהוא מינו

אמר ליה **רבא לרבה בר מרי**: ;מנא הא מילתא דאמרי אינשי: "קרית חברך ולא ענד, רמי גודא רבה שדי ביה!"? <אמר ליה: (יחזקאל כד) "יען טהרתיך ולא טהרת מטומאתך לא טהרי עוד"

אמר ליה **רבא לרבה בר מרי**: ;מנא הא מילתא דאמרי אינשי: "בירא דשתית מיניה, לא תשדי ביה קלא!"? <אמר ליה: דכתיב: (דברים כג) "לא תתעב אדומי כי אחיך הוא ולא תתעב מצרי כי גר היית בארצו"

אמר ליה **רבא לרבה בר מרי**: ;מנא הא מילתא דאמרי אינשי: "אי דלית דורא, דלינא. ואי לא, לא דלינא!"? <אמר ליה: דכתיב: (שופטים ד) "ויאמר אליה ברק אם תלכי עמי והלכתי ואם לא תלכי עמי לא אלך"

אמר ליה **רבא לרבה בר מרי**: ;מנא הא מילתא דאמרי אינשי: "כד הוינן זוטרי, לגברי - השתא דקשישנא, לדרדקי"? <אמר ליה: מעיקרא כתיב: (שמות יג) "וה' הולך לפניו יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם", ולבסוף כתיב: (צג,א) (שמות כג) "הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך"

מחברת בבא קמא - ח

אמר ליה **רבא לרבה בר מרי**: זמנא הא מילתא דאמרי אינשי: "בתר מרי ניכסי ציבי משך"? <אמר ליה: דכתיב: (בראשית יג) "וגם ללוט ההולך את אברם היה צאן ובקר ואהלים"

אמר **רב חנן**: המוסר דין על חבירו, הוא נענש תחילה, שנאמר: (בראשית טז) "ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך", וכתוב: (בראשית כג) "ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה". והני מילי דאית ליה דינא בארעא

אמר **רבי יצחק**: אוי לו לצועק יותר מן הנצעק! תניא נמי הכי: אחד הצועק ואחד הנצעק במשמע, אלא שממהרין לצועק יותר מן הנצעק

ואמר **רבי יצחק**: לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך, שהרי אבימלך קלל את שרה, ונתקיים בזרעה, שנאמר: (בראשית כ) "הנה הוא לך כסות עינים" - אמר לה: הואיל וכסית ממני, ולא גילית שהוא אישך, וגרמת אלי הצער הזה, יהי רצון שיהו לך בני כסויי עינים! ונתקיים בזרעה, דכתיב: (בראשית כז) "ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות"

אמר **רבי אבהו**: לעולם יהא אדם מן הנרדפין ולא מן הרודפין, שאין לך נרדף בעופות יותר מתורים ובני יונה, והכשירן הכתוב לגבי מזבח

האומר: "סמא את עיני!", "קטע את ידי!", "שבר את רגלי!" - חייב; "על מנת לפטור" - חייב -- אמר ליה **רב אסי בר חמא לרבא**: {מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא?! <אמר ליה: רישא, לפי שאין אדם מוחל על ראשי אברים {אמר ליה: וכי אדם מוחל על צערו?! דתניא: "הכני פצעני על מנת לפטור" - פטור! אישתיק. אמר: זמידי שמיע לך בהא? <אמר ליה: הכי אמר **רב ששת**: משום פגם משפחה

איתמר: **ר' אושעיא** אמר: משום פגם משפחה. **רבא** אמר: משום שאין אדם מוחל על ראשי אברים שלו. **רבי יוחנן** אמר: יש הן שהוא כלאו, ויש לאו שהוא כהן. תניא נמי הכי: "הכני פצעני!" "על מנת לפטור?" ואמר לו "הן", הרי יש "הן" שהוא כ"לאו". "קרע את כסותי!" "על מנת לפטור?" ואמר לו "לאו", הרי לאו שהוא כהן

"שבר את כדי", "קרע את כסותי" - חייב; "על מנת לפטור" - פטור. "עשה כן לאיש פלוני על מנת לפטור" - חייב, בין בגופו בין בממונו -- {

מחברת בבא קמא - ח

ורמינהי : (שמות כב) "לשמור" - ולא לאבד ; "לשמור" - ולא לקרוע ;
"לשמור" - ולא לחלק לעניים < אמר **רב הונא** : לא קשיא - הא דאתי
לידיה, הא דלא אתי לידיה ! { אמר ליה **רבה** : "לשמור" דאתי לידיה
משמע ! < אלא אמר **רבה** : הא והא דאתא לידיה, ולא קשיא - הא
דאתא לידיה בתורת שמירה, הא דאתא לידיה בתורת קריעה
ההוא ארנקא דצדקה, דאתי לפומבדיתא. אפקדה **רב יוסף** גבי ההוא
גברא. פשע בה, אתו גנבי גנבוה. חייביה **רב יוסף** { אמר ליה **אביי** :
והתניא : "לשמור" - ולא לחלק לעניים !? < אמר ליה : עניי דפומבדיתא,
מיקץ קיץ להו, ולשמור הוא !